

Sosiaalivaliokunnan mietintö n:o 15 hallituksen esityksen johdosta laiksi sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunta on 14 päivänä lokakuuta 1983 lähettänyt sosiaalivaliokuntaan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 144.

Samassa tarkoituksessa eduskunta on 21 päivänä lokakuuta 1983 lähettänyt valiokuntaan ed. Stenius-Kaukosen ym. lakialoitteen n:o 163 laiksi sairausvakuutuslain 16 §:n muuttamisesta.

Asian johdosta ovat olleet kuultavina hallitus-sihtööri Marja-Liisa Hiiva sosiaali- ja terveystoimesta, johtaja Pekka Morri, osastopäällikkö Juhani Jäntti ja osastopäällikkö Jussi Haapa-aho kansaneläkelaitoksesta, varatuomari Mikko Hurmalainen Suomen Työnantajain Keskusliitosta, sosiaaliasiainsihtööri Lauri Kaarisalo Suomen Ammattiliittojen Keskusjärjestöstä, johtaja Pekka Merenheimo Liiketyönantajain Keskusliitosta, apulaisosastopäällikkö Tauno Jouhtimäki Maataloustuottajain Keskusliitosta, sosiaaliasiainsihtööri Veikko Simpanen Suomen Teknisten Toimihenkilöjärjestöjen Keskusliitosta, sosiaaliasiainsihtööri Kai Libäck Akava ry:stä, sosiaalipoliittinen sihtööri Jukka Vainio Toimihenkilö- ja Virkamiesjärjestöjen Keskusliitosta ja filosofian kandidaatti Antero Ranne Kynnys ry:stä. Käsiteltyään asian valiokunta esittää seuraavaa.

Esityksessä ehdotetaan alennettavaksi sairausvakuutuslain mukaista päivä- ja äitiysrahan tasoa ja korotettavaksi vakuutetun itsensä suoritettavaa osuutta tutkimus-, hoito-, lääke- ja matkakustannuksista. Lisäksi vähimmäispäivärahaa ehdote-

taan korotettavaksi. Esitys liittyy valtion tulo- ja menoarvioesitykseen vuodelle 1984.

Lakialoitteessa n:o 163 ehdotetaan päivä- ja äitiysrahan vähimmäismääräksi 40 markkaa ja enimmäismääräksi 300 markkaa päivältä. Lisäksi aloitteessa ehdotetaan luopumista omavastuuosuuksien korottamisesta sekä äitiyspäivärahan tason nostamista lain edellyttämälle tasolle.

Hallituksen esityksestä ilmenevistä syistä sosiaalivaliokunta pitää lakiehdotusta tarkoituksenmukaisena, minkä vuoksi valiokunta on asettanut lakiehdotuksen hyväksymisen kannalle. Lakialoitteeseen sisältyvän lakiehdotuksen valiokunta ehdottaa hylättäväksi.

Sosiaalivaliokunta pitää tärkeänä, että sairausvakuutuksen vakuutusperiaatetta ei vaaranneta lainsäädäntöä muuttamalla. Valiokunta katsoo, ettei sosiaaliturvajärjestelmää saa käyttää suhdanepoliittikan välineenä.

Edellä olevan perusteella sosiaalivaliokunta ehdottaa kunnioittaen,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana.

Samalla valiokunta ehdottaa,

että lakialoitteeseen n:o 163 sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 1983

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Paasio, varapuheenjohtaja S. Mikkola ja jäsenet Halonen, Ikonen, H. Kempainen, Könkkölä, P. Leppänen,

Lipponen, Louvo, Moisander (osittain), Nordman, Paavilainen, Pesola, Raudaskoski, Skön ja Stenius-Kaukonen sekä varajäsen Ahonen.

Vastalauseita

I

Hallituksen esityksessä ehdotetaan mm. omavastuuosuuksien tuntuva korottamista ja äitiyspäivärahan määrän pitämistä sairauspäivärahan mukaista tasoa alempana äitiysrahakauden 100 ensimmäisen päivän jälkeen. Lisäksi vähimmäispäivärahan tasoa ehdotetaan korotettavaksi vain kahdella markalla.

Hallituksen yritykset heikentää sosiaaliturvaa on estettävä. Tämä vaatii luopumista omavastuuosuuksien korottamisesta, äitiyspäivärahan nostamista sairauspäivärahan tasolle koko äitiys-

rahakauden ajalta ja vähimmäispäivärahan korottamista 40 markkaan, mikä merkitsisi samalla pienten päivärahojen tason nousua.

Yhteiskunnallinen oikeudenmukaisuus vaatii ylisuurten päivärahojen leikkaamista ja katon asettamista 300 markkaan.

Ehdotammekin,

että valiokunnan mietintöön sisältyvä lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

sairausvakuutuslain 16 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutuslain (poist.) 16 §, sellaisena kuin se on 10 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1089/82), näin kuuluvaksi:

16 §

Päivärahan määrä päivää kohden on vähimmäispäiväraha, 40 markkaa lisättynä 30 prosentilla vakuutetun verotuksessa, asetuksella säädettävänä kalenterivuotena todettujen työtulojen kolmassadasosasta, kuitenkin vähintään 80 prosenttia työtulojen kolmassadasosasta, jos työtulot eivät ylitä 75 000 markkaa. Jos työtulot ylittävät 75 000 markkaa, päivärahan määrä on 80 prosenttia prosenttia 75 000 markan kolmassadasosasta lisättynä 50 prosentilla 75 000 markkaa ylittävän osan kolmassadasosasta. Jos työtulot ylittävät 120 000 markkaa, päivärahan määrä

120 000 markkaa ylittävältä osalta on 30 prosenttia 120 000 markkaa ylittävän osan kolmassadasosasta. *Korkein päivärahan määrä on kuitenkin 300 markkaa.* Jollei vakuutetulla ole edellä mainittuna aikana ollut työtuloja, päivärahan määrä päivää kohden on vähimmäispäivärahan suuruinen.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä.)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös

(1 ja 2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä.)

(3 mom. *poist.*)

(4 mom. kuten valiokunnan mietinnössä.)

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 1983

Marjatta Stenius-Kaukonen

Pekka Leppänen

II

Sairausvakuutuslakiin tehtiin sove-uudistuksen yhteydessä muutokset, joilla sairauspäivärahojen taso suhteutettiin ansioihin. Tämä mahdollisti sen, että sairausvakuutuslakia ja eläkelakeja voitiin muuttaa. Sairausvakuutuksen päiväraha tuli ensisijaiseksi työkyvyttömyyseläkkeisiin nähden. Ensisijaistaminen edellytti sitä, että sairausvakuutuslain päiväraha oli vähintään ansaitun työeläkkeen tasoinen. Hallituksen ehdotuksen toteuttaminen johtaisi entistä kauemmaksi tästä alkupe- räisestä periaatteesta sekä tilanteisiin, joissa sairausvakuutuslain mukaisen päivärahan taso on selvästi alempi kuin ansaittu työeläke. Tämä on vastoin ensisijaisuusjärjestelmän alkuperäistä tarkoitusta.

Nyt ehdotetut leikkaukset johtaisivat myös ristiriitaisuuksiln sen vuoksi, että työnantaja ja vakuutettu maksavat sairausvakuutusmaksut täydestä palkasta, mutta päivärahaa ei kuitenkaan maksettaisi samassa suhteessa. Tämä johtaa epäluottamukseen sairausvakuutusjärjestelmää kohtaan ja saattaa johtaa vaatimuksiin uusien ryhmä- vakuutusjärjestelmien käyttöönottoon työmarkkinasopimuksilla. Tällaisten rinnakkaisjärjestelmien syntyminen olisi epätarkoituksenmukaista ja aiheuttaisi lisäkustannuksia. Työehtosopimuksissa ja työsuhteissa olevien sairausajan palkan maksamista koskevien sopimusmääräysten perusteella joutuisivat työnantajat laajemmin kantamaan sairausvakuutusjärjestelmälle sove-

uudistuksessa tarkoitettuja kuluja. Tällä menetel- lyllä ei edesauteta yrityksen mahdollisuuksia nykyisessä taloudellisessa tilanteessa edistää työllisyyttä.

Kansaneläkelaitoksen laskelmien mukaan vuonna 1982 maksetuista päiväraha- korvauksista 95 prosenttia ja äitiysraha- korvauksista yli 97 prosenttia oli alle 200 markkaa päivässä. Päivärahojen leikkaamisella ei siten ole valtiontaloudellista merkitystä. Sairausvakuutuslain maaliskuusta 1983 voimaantulleen muutoksen sekä progressiivisen verotuksen yhteisvaikutuksen perusteella päivärahat ovat oleellisesti pienempiä kuin sove- ratkaisun yhteydessä oli tarkoitettu.

Sove-uudistuksessa oli tarkoitettu äitiyspäivä- ran suuruudeksi 80 prosenttia työtulosta. Halli- tus esittää nyt toista kertaa äitiyspäivärahan pro- senttilukua laskettavaksi 10 prosentilla eli 70:een. Hallitus on siis jälleen rikkomassa aiem- min tehtyä sopimusta. Perhepolitiikan tärkeyden vuoksi ei mielestämme äitiyspäivärahoja tulisi alentaa. Koska isät saavat samansuuruisia äitiys- päivärahaa jäädessään isyyslomalle, vaikuttaa nyt tehtävä leikkaus myös isien valmiuteen jäädä hoitamaan lasta. Tämän vuoksi ei mielestämme äitiyspäivärahojen leikkausta tulisi tehdä.

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valiokunnan mietintöön liittyvä lakiesitys hyväksyttäisiin näin kuuluvana:

Laki

sairausvakuutuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti muutetaan 4 päivänä heinäkuuta 1963 annetun sairausvakuutus- lain 8 §:n 1 momentti, 9 §, 10 §:n 1 momentti ja 16 §, sellaisina kuin ne ovat 30 päivänä joulukuuta 1982 annetussa laissa (1089/82), näin kuuluviksi:

8—10 §

(Kuten valiokunnan mietinnössä.)

16 §

Päivärahan määrä päivää kohden on vähim- mäispäiväraha, 35,10 markkaa lisätynä 30 pro- sentilla vakuutetun verotuksessa, asetuksella sää-

dettävänä kalenterivuotena todettujen työtulojen kolmassadasosasta, kuitenkin vähintään 80 pro- senttia työtulojen kolmassadasosasta, jos työtulot eivät ylitä 79 500 markkaa. Jos työtulot ylittävät 79 500 markkaa, päivärahan määrä on 80 pro- senttia 79 500 markan kolmassadasosasta lisätty-nä 50 prosentilla 79 500 markkaa ylittävän osan

kolmassadasosasta. (Poist.) Jollei vakuutetulla ole edellä mainittuna aikana ollut työtuloja, päivärahan määrä päivää kohden on vähimmäispäivärahan suuruinen.

(2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä.)

Voimaantulo- ja soveltamissäännös

(1—2 mom. kuten valiokunnan mietinnössä.)

(3 mom. poist.)

(4 mom. kuten valiokunnan mietinnössä.)

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 1983

Saara Mikkola

Helena Pesola

Anna-Kaarina Louvo

III

Sairausvakuutuksen omavastuita korotettiin viimeksi 1.1.1983, joten uusi inflaatiotarkistus edellyttäisi korkeintaan 8 %:n nousua. Hallitus esittää kuitenkin 18—33 %:n korotuksia. Korotukset ovat ylisuuria myös tarkasteltaessa omavastuita pitkällä tähtäyksellä.

Omavastuita korotettiin 1.1.1978 ensimmäisen kerran yli kymmeneen vuoteen. Seuraavassa ver-
rataan vuosittain todellisia omavastuita niihin, jotka olisi saatu korottamalla vuoden 1978 lukuja rahan arvon muutoksen suhteessa.

3. Matkat

1. Lääkkeet

	Todellinen mk	Korotettu rahan arvon mukaan mk
1978	10	10
1979	11	10,7
1980	11	12,0
1981	11	13,4
1982	11	14,7
1983	15	16,0
1984	20	17,3

	Todellinen mk	Korotettu rahan arvon mukaan mk
1978	7,5	7,5
1979	7,5	8,0
1980	7,5	9,0
1981	7,5	10,1
1982	7,5	11,0
1983	12	12,0
1984	15	12,9

2. Tutkimus ja hoito

	Todellinen mk	Korotettu rahan arvon mukaan mk
1978	10	10
1979	11	10,7

Matkakustannusten omavastuiden korotuksista tulisi potilaan maksettavaksi 6 mk edestakaista matkaa kohti, ja tämä kohdistuisi etenkin syrjäseuduilla asuviin ja vammaisiin, joiden kustannukset matkaa kohti ylittävät omavastuun määrän. Suuria korotuksia, jotka rasittavat vaikeimmin vähävaraisia ja paljon sairastavia, ei voi pitää tarkoituksenmukaisina.

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että hallituksen esitykseen sisältyvä lakiehdotus hylättäisiin.

Helsingissä 29 päivänä marraskuuta 1983

Kalle Könkkölä